

Mr. sc. Merima Čamo
Fakultet političkih nauka, Sarajevo

TRPI LI BOG ZULUM

Prikaz knjige: Ivan Lovrenović, *Trpi li Bog zulum*, Rabić,
Sarajevo, 2007., 371 str.

Nakon više od deset publiciranih knjiga napisanih unatrag tri decenije, kao što su *Književnost bosanskih franjevaca*, *Unutarnja zemlja*, *Labirint i pamćenje*, *Liber memorabilium*, *Ex tenebris*, *Duh iz sindžira*, *Bosna, kraj stoljeća* itd., te velikog broja objavljenih radova različitog spisateljskog diskursa (književna proza, eseji, memoarski zapisi, novinski članci i komentari) u domaćim i stranim časopisima, od kojih izdvajamo *Slobodnu Bosnu*, *New York Times*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Die Zeit* i dr., Ivan Lovrenović se bosanskohercegovačkoj čitalačkoj publici predstavio novim djelom pod naslovom *Trpi li Bog zulum: kronike 2005 - 2007*.

U ovoj je knjizi prenterano šezdeset autorovih tekstova objavljenih u nezavisnom magazinu *Dani*, splitskom političko - satiričnom listu *Feral Tribune*, nezavisnoj informativnoj reviji *Slobodna Bosna* i listu franjevačke provincije Bosne Srebrene *Svjetlu riječi*, čiji naslovi simbolično premežavaju različita polazišta i *intrigantne hroničarsko - esejističke* analize, komentare i deskripcije aktuelnih društvenih dešavanja u Bosni i Hercegovini, i šire. Tematski okvir unutar kojeg Lovrenović problematizira ne tako davnu *bosansku prošlost* i *apatiju tranzicijske zbilje*, je *politička praksa* kontekstualno smještena u sociološku, politološku, historijsku, kulturološku, religijsku, ideološku i etičku ravan.

Promatrajući *prošlost* i *sadašnjost* odnosno analizirajući *uzrok* i *posljedicu* s aspekta političkog hroničara, komentatora društvenog preobražaja, debatera, književnika, autor *uz neizbježnu* dozu objektivnosti, ipak daje *prednost* personalno - epistemičkoj percepciji političke stvarnosti u našoj zemlji, protkane *sentimentalnošću* i *domoljubljem* vješto *sinteriranim u kriticism* što čini jednu od specifičnih narativnih konstanti koja se prelama kroz cjelokupni sadržaj ove zbirke. Izabrana forma nefikcionalnog književnog žanra koja prije svega podrazumijeva dokumentiranu osnovu (dnevnici, pu-

topisi, memoari, ljetopisi...) i gotovo *stalni* angažman pisca upotpunjena je jednim Lovrenovićevim putopisom „...iz ljeta 2005.“, te *Pogovorom* Envera Kazaza.

Poznato je da bosanskohercegovačka *publicistika* zadnjih deset godina *promovira* postsocijalistički, reorijentacijski nefikcionalni stil kao način odgonetanja i opisivanja društvene stvarnosti koji *dopušta literatu*, *žurnalisti* stvaralačku/spisateljsku slobodu, toleriše trenutni zanos, potiče individualnu kreativnost, intelektualnu odvažnost, postavlja „*današnjost*“ u službu eruditivnosti *jednako* promovirajući i povremenu nedorečenost, klišeizam, depresirane analize, rigidnost... Čitava plejada „glavnih kolumnista“/mislilaca među kojima je i Lovrenović ulaže *veliki napor* da razumije, istraži i objasni *svoje* odnosno *naše* doba! - jer kako ga inače shvatiti i doživjeti bez upute doajena nefikcionalnog žanra, čije spisateljsko oštroumlje predstavlja „budilnik“ kolektivne savjesti/svijesti.

U tom smislu iz cjeline sabranog djela izdvaja se nekoliko *naslova/eseja* inspirisanih... „*mišljenjem drugih*“, što je po Lovrenoviću prevashodno provokacija, sušto razmetanje riječima, sklonost mudrijaštvu, praznorječje, neznanje ... ovisno o raspoloženju samog kritikanta ili *pribilježenom terminu* (rok, određeno vrijeme) za prosljeđivanje (ne)završenog teksta *uredniku* nekog od sedmičnih magazina. Primjera radi, u *Strategiji jadikovke* karakteristike *javnog govora* „koji prakticiraju hrvatske vladajuće političke i crkvene strukture“ o položaju Hrvata u Bosni i Hercegovini, autor izjednačava s *katastrofizmom* koji proizlazi iz *katastrofičkog mentaliteta* nesposobnog da na pravi način *artikulira hrvatsko pitanje* (akcentira se nedostatak *samopromatranja* u *perspektivi i kontekstu!*?), u *Strahu od razlike* autor komentira jedan od članaka (*Đavo leži u jeziku*) Asima Mujkića, odoonosno njegovo viđenje *konsocijacijske demokracije*, i to kroz prizmu *o različitostima i „istostima“*, koje se kako Lovrenović naglašava najjasnije ogledavaju u „*slikama naših historija*“ – „u tri *različite i odvojene* mikro povijesti“?!, dok u tekstu *Otkud Hrvati u Bosni* impulsivna retorzija počinje s analogijom: „...vukovskim tipom nacionalizma kakav se može otčitati...“ u *filipici* („iz koje proizilazi teza o nepostojanju Hrvata u Bosni i Hercegovini, pa prema tome i tako atribuirane književnosti“) akademika Muhameda Filipovića, gdje Lovrenović istovremeno polemizira o *hrvatskoj književnosti i honorarima dospjelim* na ime pomenutog akademika u proteklom periodu (skoro bez tematskog razjedinjavanja?!).

Iako je ova hronika pluralne zbilje već ranije bila ponuđena na uvid našoj javnosti i to periodično u obliku novinskih komentara/kolumni, čini se evidentnim da fragmentarno ne nosi tako snažnu poruku kao što nosi književno-publicistički *sumar*, poruku koja na momente zbunjuje i emovira, a oči-

tava se u *potvrdom* odgovoru pisca na postavljeno pitanje/sintagmu *trpi li Bog zulum* (nasilje, nepravda, bezakonje itd.).

Knjiga *Trpi li Bog zulum*, *eruir*a složeni bosanskohercegovački *tranzicijski prezent* i sadržajno obuhvata niz dojmljivih i inspirativnih tekstova, međutim *oštro* Lovrenovićevo *pero* ne ostavlja prostor za *naknadno redefiniranje već napisanog, putem autorefleksije*. U djelu je uočljiv *nedostatak revizije „vlastite ponude“* koju je, kako autor naglašava, važno *„znati uobličiti, kao racionalnu, kompleksnu i uviđavnu ponudu, koja će znati tražiti svoje i priznavati svoj svijet na uravnotežen način“*, što će u krajnjem ishodu izazvati *„priznatost i razumijevanje od strane drugih“*!?